

Marijanska pobožnost u životu blaženoga Alojzija Stepinca

Madunić, Kate

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Catholic Theology / Sveučilište u Splitu, Katolički bogoslovni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:202:308877>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-18**

Repository / Repozitorij:

[Repository of The Catholic Faculty of Theology
University of Split](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

SVEUČILIŠTE U SPLITU
KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET
TEOLOŠKO- KATEHETSKI STUDIJ

KATE MADUNIĆ

MARIJANSKA POBOŽNOST U ŽIVOTU
BLAŽENOG ALOJZIJA STEPINCA

Diplomski rad

Split, 2024.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET
TEOLOŠKO- KATEHETSKE STUDIJE

KATE MADUNIĆ

MARIJANSKA POBOŽNOST
U ŽIVOTU BLAŽENOG ALOJZIJA STEPINCA

DIPLOMSKI RAD

iz Mariologije

Mentor: prof. dr. sc. Anđelko Domazet

Split, 2024. godine

Sadržaj

SAŽETAK.....	2
UVOD.....	3
1. Život Blaženog Alojzija Stepinca	4
1.1. Djetinjstvo	4
1.2. Svećeništvo.....	6
1.3. Mučeništvo blaženog Stepinca.....	9
2. Marijanska pobožnost.....	12
2.1. Marija u povijesti spasenja.....	12
2.2. Marija u pučkoj pobožnosti.....	14
2.3. Odnos Marije i Crkve.....	16
3. Alojzije Stepinac kao štovatelj Marije.....	18
3.1. Molitva Mariji	18
3.2. Propovijedi o Mariji	21
3.3. Odnos blaženog Stepinca i Majke Božje.....	22
3.4. Stepinčeva povezanost s marijanskim svetištima.....	24
ZAKLJUČAK.....	30
BIBLIOGRAFIJA.....	31
SUMMARY	33
IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI	34

SAŽETAK

O blaženom Alojziju Stepincu postoji mnoštvo tekstova u kojima se proučava njegov lik i život. U ovom radu pozornost je usmjerena na marijansku pobožnost koja se očitovala u životu blaženog Alojzija.

Prvo poglavlje rada, govori o životu blaženog Alojzija Stepinca, o njegovom djetinjstvu, svećeništvu i na kraju o samom mučeništvu koje je podnio za svoju vjeru.

Drugo poglavlje rada posvećuje pozornost Marijanskoj pobožnosti unutar Crkve. U tu svrhu predstavili smo njezinu ulogu u povijesti spasenja kako bi bolje došli do razumijevanja Marijinog lika. Nakon toga smo promotrili kako se Mariju doživljava unutar pučke pobožnosti i vidjeli na koje se načine ona slavi. Na kraju ovog poglavlja iznijeli smo sažeto nauk o blaženoj djevici Mariji kako ga iznosi drugi Vatikanski sabor u VIII. poglavlju *Lumen gentium*.

U trećem poglavlju rada analizirali smo kako je blaženi Stepinac živio marijansku pobožnost, te smo prikazali dvije molitve Mariji koje je on molio zajedno s narodom. Nakon toga smo napravili analizu dviju propovijedi koje su vezane uz ukazanja u Lourdesu kako bi prikazali njegov bliski odnos s Marijom i istakli njezinu važnost u njegovom životu. Na kraju poglavlja smo ukazali na Stepinca kao primjer kako živjeti pobožnost prema Majci Božjoj, te na povezanost blaženog Alojzija Stepinca s marijanskim svetištem u Mariji Bistrici, gdje je Stepinac predvodio hodočašća i utemeljio Mariju Bisticu kao središte duhovnog preporoda hrvatskoga naroda.

Ključni pojmovi: blaženi Alojzije Stepinac, Marija, marijanska pobožnost, propovijedi, molitva, marijanska svetišta

UVOD

U ovom radu našu pozornost usmjerit ćemo na pobožnost blaženog Alojzija Stepinca prema Blaženoj Djevici Mariji.

To ćemo učiniti na sljedeći način: najprije želimo podsjetiti na osnovne podatke iz njegova životopisa i opisati njegov životni put, zatim ćemo u drugom dijelu rada analizirati mjesto i ulogu marijanske pobožnosti i na kraju, u trećem dijelu, donijeti neke primjere marijanske pobožnosti u životu blaženoga Stepinca i osvrnuti se na Stepinčevu povezanost s marijanskim svetištem u Mariji Bistrici, gdje je predvodio hodočašća i utemeljio to svetište kao središte duhovnog preporoda hrvatskoga naroda.

Život blaženog Alojzija Stepinca mnogima je vjernicima primjer pravog života u Kristu. On je svojim svjedočanstvom, pobožnošću, disciplinom, vjernošću i požrtvovanošću pokazao kako treba živjeti u životu nasljedovati Krista i njegovo Evanđelje.

Promatrajući njegov život vidimo karakteristike koje prožimaju njegovu osobnost i vrline koje je posjedovao u herojskom stupnju. Pokazat ćemo kako je kršćanska duhovnost imala odlučujuću ulogu osnaživanja i usavršavanja njegovih osobina što je dovelo do njegovog uzoritog života. Također ćemo vidjeti da se cijelim njegovim životom provlači osobita ljubav prema Majci Božjoj. Kardinal Stepinac u Mariji je uvijek gledao primjer vjere, uzor poslušnosti i ljubavi prema Bogu.

1. Život Blaženog Alojzija Stepinca

Život blaženog Alojzija Stepinca služi mnogima kao primjer pravog života u Kristu. On je svojim radom, duhovnošću, disciplinom, vjernošću i požrtvovanošću pokazao kako treba živjeti ideale koje postavlja Krist. On je poznat kao mučenik vjere i domoljublja. Pregledavajući njegov život vidimo karakteristike koje prožimaju njegovu osobnost i koje mu omogućuju tako velika djela. Pokazat ćemo kako je duhovnost imala ulogu osnaživanja i usavršavanja njegovih osobina što je dovelo do njegovog uzoritog života. Promatrajući njegovo djetinjstvo vidjeti ćemo klice onoga što je njega učinilo velikim čovjekom. Te to možemo uzeti kao prvu etapu njegovog života. Druga etapa njegovog života će biti njegovo svećeništvo u kojem ćemo pokazati kako je on usmjeren na druge. Kruna njegovog života će biti u trećoj etapi koju ćemo ovdje predstaviti, a to je njegovo mučeništvo. Kroz sve dijelove njegovog života provlači se njegova odlučnost, pobožnost i požrtvovnost. Također ćemo vidjeti da se cijelim njegovim životom provlači osobita ljubav prema Majci Božjoj.

1.1. Djetinjstvo

Alojzije Stepinac rođen je 8. svibnja 1898. roditeljima Barbari i Josipu. Na krštenju dobiva ime Alojzije Viktor. Ime Viktor je dobio po sv. Viktoru, rimskom mučeniku i vojniku. Priča kaže da je već na dan njegovog krštenja rečeno da će on biti biskup „Moglo bi se dogoditi, da taj momčić bude jednom biskup, ako ne i nadbiskup. U selu se o tome propovijedalo mnogo prije negoli je Alojzije postao biskup.“¹ Iako istinitost toga da je to rečeno na dan njegova rođenja možemo dovesti u pitanje, činjenica da se to govorilo za vrijeme njegovog svećeništva prije nego što je postavljen za biskupa ukazuje na to da su njegovi mještani prepoznali njegove kvalitete kao čovjeka i svećenika.

Odrastao je u obitelji sa sedmoro starije braće i sestara. Posebno važnu ulogu u njegovom životu je imala njegova majka od koje se naučio pobožnosti, a osobito prema Blaženoj Djevici Mariji.² „Njegove male očice rado su promatrale Gospinu sliku. Kada ju je u sumraku ili u noćno doba tijekom mjeseca svibnja malo svjetlo kadila čarobno rasvjetljivalo, počinjalo se mališu kao da je lik Gospin oživio. U njegovu se malu maštu Gospin lik tako duboko utisnuo da je tijekom cijelog svoga života rado razmišljao o nebeskoj Majci.“³ Ovdje vidimo da će kroz njegov budući život njegove dvije majke imati jako izražene uloge. Njegov način razmišljanja i još važnije ponašanja biti će pod snažnim utjecajem tih dviju žena.

¹ Aleksa Benigar, *Alojzije Stepinac*, Ziral, Rim 1974. str. 24.

² Usp. Isto, str. 24.

³ Isto, str. 25.

Kaže se da je u svojem djetinjstvu bio očaran prirodom i njenim dobrima što mu je služilo kroz život da bi preko toga spoznao Stvoritelja koji stoji iza toga. Izgleda da je već od najmanjih nogu bio pripreman za služiti Bogu. Dok je imao tri godine penjući se po balvanima pao je te je skoro izgubio oko. Jedan poseban primjer njegove borbenosti i odlučnosti očituje se u priči kada je skoro izgubio život kao dijete. Njegova majka ispekla mu je pogačicu. Dok ju je on jeo u dvorištu došla krmača koja je htjela njegov kruh. Mali Alojzije nije joj htio prepustiti svoj obrok te je pokušao otjerati. Krmača ga je odvukla u svinjac gdje su i ostale svinje nasrnule na njega. On i dalje nije prepuštao svoj kruh te je mogao ostati bez života da ga susjeda nije spasila.⁴ Ova priča iz njegova djetinjstva može služiti kao metafora onog što će sljediti kasnije u njegovom životu. Njegova nepopustljivost pred napadima ga jednog dana i koštati života ali će sačuvati ono što je njemu bitno.

Dok je dječak bio u školi otkrivamo još jednu zgodu koja pokazuje njegovu spremnost na trpljenje za druge. Jedan njegov učitelj je mora napustiti učionicu na neko vrijeme pa je Alojzija zadužio da zapiše na ploču one koji su pravili nered. Dok učitelja nije bilo on je tako i napravio. Međutim kada je učitelj stigao nazad Alojzije je obrisao ploču. Učitelj je tražio od Alojzija da mu kaže tko je pravio nered međutim on je to odbio te je podnio kaznu umjesto drugih.⁵ Njegova spremnost na podnošenje boli umjesto drugih će se na još jasniji način očitovati u budućnosti te će on postati simbolom trpećeg hrvatskog naroda u najkrvavijem stoljeću povijesti čovječanstva.

Unutar svoje obitelji se isticao se kao primjer dobrog ponašanja. „Lojzek je davao svojoj braći primjer. Sestra Štefanija tvrdi, da je on najranijih godina bio iznimka među svima njima u poštivanju roditelja, u posluhu i ispunjavanju njihovih želja. U kućnim je poslovima bio marljiv, upravo sitničav i vrlo poslušan, u svemu je bio majci desna ruka. Donosio joj je vodu, cijepao drva i donosio u kuhinju.“⁶ I ovi podaci o njegovom djetinjstvu otkrivaju karakter koji će se odražavati u njegovom daljnjem životu. Također nam potvrđuje važnost njegovog odnosa sa svojom majkom kojeg smo se već dotakli, i na kojeg ćemo se opet vratiti.

Njegov vjerski odgoj bio je vezan uz pučke pobožnosti. Krizman je 1905. godine, a ne zna se kada je primio prvu pričest. Za svećeničku ulogu ga je majka spremala cijeli život.

⁴ Usp. Isto, str. 27.

⁵ Usp. Isto, str. 28-29.

⁶ Isto, str. 31.

Ona je gajila nadu da će on to postat pa je molila za njegov poziv i postila tri puta tjedno na tu nakanu. Od njega je odmicala sve što je smatrala da bi mogla biti prepreka tome pozivu.⁷

Možemo vidjeti iz raznih zgoda iz njegovog djetinjstva klice njegovog kasnijeg karaktera koje će se oblikovati njegovu kasniju osobnost. Vidimo snažnu naklonjenost prema Gospi što će gajiti cijeli svoj život. U tome je ne malu ulogu imala njegova majka Barbara koja je i sama gajila pobožnost prema majci Božjoj. Iz priče u kojoj čuva svoj kruh od svinja vidimo da je posjedovao odlučnost pomoću koje se sučeljavao s mnogim izazovima koji su ga čekali u životu. Iz priče u kojoj prima kaznu za druge očitovala se njegova požrtvovnost. Poslušnost prema roditeljima je sigurno služila kao temelj na kojem se izgradila njegova vjernost Crkvi. Iz toga što se u njegovom selu pričalo da bi mogao biti biskup pokazuje da su njegove kvalitete bile prepoznate od strane onih koji su ga okruživali. Zaista uz pogleda na Stepinčevo djetinjstvo možemo zaključiti kako početak krije naznake onog što ima kasnije doći.

Stepinac je bio poznat po svojoj izuzetnoj pobožnosti, iskrenoj vjeri i nepokolebljivoj odlučnosti u obrani svojih uvjerenja. Njegova pobožnost i ljubav prema Bogu i bližnjemu očitovala se u mnogim aspektima njegova života, čak i u najranijem djetinjstvu. Unatoč teškoćama i opasnostima, uvijek je ostao vjeran svojim načelima i bio spreman žrtvovati se za druge.

1.2. Svećeništvo

Mladi Alojzije Stepinac odlučio je pristupiti sjemeništu nakon završene gimnazije, vođen dubokom vjerom i željom za služenjem Bogu. Međutim, njegov boravak u sjemeništu bio je prekinut Prvim svjetskim ratom, tijekom kojeg se i Alojzije borio kao vojnik. Kako bi ga potaknuo na povratak, Mons. Josip Lončarić, svjestan Alojzijeve unutarnje borbe, u časopisu piše članak u kojem na suptilan način potiče Alojzija na povratak u sjemenište. U članku ga neizravno poziva da razmotri svoj poziv i preporučuje ga u molitve čitatelja, naglašavajući važnost molitve i duhovne podrške zajednice. Ovaj čin nije prošao nezapaženo kod Alojzija, koji je bio duboko dirnut pažnjom i brigom svojih duhovnih vođa i zajednice. Nakon tri tjedna intenzivne borbe u duši, Alojzije se konačno odlučuje vratiti u sjemenište. Osjetio je kako ga Božji poziv ne napušta i kako njegova prava svrha leži u služenju Bogu i Crkvi. Nakon tri sedmice borbe u duši Alojzije se odlučuje na povratak u sjemenište te bira otići u

⁷ Usp. Isto, str. 32.

Rim.⁸ U ovoj priči nam se otkriva njegova nesavršenost. Lako je ljude koji su proglašeni svetima idealizirati te time zaboravljamo da su oni ljudi kao svi ostali. Alojzije je morao pobijediti u svojoj nutarnjoj borbi kako bi izvršio Božji poziv. Možemo reći da ipak time što je ta odluka kod njega izazvala borbu, njezino donošenje služi na rast karakteru Alojzija.

U Rimu se isticao među kolegama. Njegova predanost i izvrsnost u studijama brzo su ga izdvojile među kolegama. Osim akademskih postignuća, Stepinac je također bio poznat po svojoj pobožnosti i duhovnoj disciplini. Njegova formacija u Rimu bila je temelj za njegov budući rad i poslanje kao svećenika, a kasnije i kao biskupa. Povratak u sjemenište i odlazak u Rim označili su prekretnicu u Alojzijevom životu, potvrđujući njegovu posvećenost Bogu i Crkvi.⁹ „Duhovnik u Germanicum-u reče o njemu: „On znade što hoće!“ Znao se Stepinac i nasmijati s kolegama. Posjedovao je dubok smisao za humor i za šalu. Volio je one jednostavne, s kojima je najradije raspravljao, s kojima se zabavljao u slobodno vrijeme. Privlačile su ga planine, alpinizam. Znao bi se popeti na visinu od 2600m, uvijek u dobroj fizičkoj kondiciji.“¹⁰ Stepinac, osim što je bio discipliniran u akademskim postignućima i pobožnosti, uspijeva zadržati svoju druželjubivost i sklonost prirodi. Ovu njegovu formaciju u Rimu možemo vidjeti kako razvijanje talenata koje smo mogli vidjeti u njegovom djetinjstvu. U Rimu se sigurno produbio njegov odnos s Bogom, ali i s Gospom koji je započeo u njegovom djetinjstvu, i koji će se nastaviti razvijati u njegovom daljnjem životu. Njegov odnos s prirodom ga približava Božjem stvorenju i provodeći vrijeme u prirodi dublje upoznaje Boga. Konačno provodeći slobodno vrijeme s prijateljima vidimo da ga ne napušta ljubav prema bližnjem što je jedna od njegovih temeljnih karakteristika.

Stepinac je zaređen za svećenika 26. listopada 1930. Nakon zaređenja, s velikim entuzijazmom vratio se u Hrvatsku, nadajući se da će biti smješten u selo, gdje je osjećao da bi mogao najbolje služiti Bogu i ljudima. Međutim, tadašnji nadbiskup Antun Bauer prepoznao je Stepinčev izniman talent i odlučio ga zadržati uz sebe. Dobiva službu u tajništvu. Unatoč tome što je bio zadržan u Zagrebu, Stepinac nije zanemario rad s narodom. Redovito je posjećivao župe na selu, gdje je pomagao župnicima u njihovom pastoralnom radu. Posebno se isticao u radu s mladima, držeći duhovne vježbe i propovijedi koje su bile nadahnjujuće i koje su mladi posebno poštovali. Imao je snažan karitativni duh te je pokazao

⁸ Usp. M. Landercy, *Kardinal Alojzije Steoinac*, Župski ured 54415 Đakovački Selci, Đakovački Selci 1989. str. 25.

⁹ Usp. Isto, str. 26-27.

¹⁰ Isto, str. 26-27.

sklonost prema siromašnima. „Nadahnut Stepinčevim zauzimanjem za siromahe nadbiskup Bauer 25. studenog 1931. osniva Caritas, najprije u sjemeništu nadbiskupije, a zatim u drugim gradovima, da bi se pomoglo bližnjima u nevolji.“¹¹

Ovdje vidimo jedno od najjasnijih očitovanja mkegove socijalne osjetljivosti, a to je zauzimanje za one koji su u potrebi. Njegova velikodušnost je bila toliko velika da je izazvala promjenu i u biskupovom pristupu prema njima te ga potaklo na sustavnu pomaganje siromašnima. Taj Caritas je i danas aktivan te je pomogao velikom broju onih koji su bili u potrebi. Ova organizacija postala je ključna u pružanju pomoći siromašnima i potrebnima, reflektirajući Stepinčevu viziju kršćanske ljubavi na djelu. U svojoj ulozi, Stepinac je neumorno radio na organiziranju i širenju Caritasa, potičući mnoge da se uključe u humanitarne aktivnosti. Njegov rad na terenu bio je iznimno važan u jačanju zajednice i pružanju podrške najugroženijima. Također je poticao obrazovanje i osnaživanje mladih, smatrajući ih ključnim za budućnost Crkve i društva.

Stepinčeva predanost služenju drugima, njegova duboka vjera i nesebična ljubav prema bližnjima postali su temelj njegova svećeničkog rada. Njegov život i djelovanje u to vrijeme postavili su temelje za njegovu buduću ulogu kao nadbiskupa, gdje će nastaviti širiti vrijednosti ljubavi, pravde i milosrđa. Njegov rad s mladima, siromašnima i cijelom zajednicom ostavio je trajni pečat na hrvatsku Crkvu i društvo, inspirirajući mnoge da slijede njegov primjer služenja i nesebične ljubavi.¹²

Njegovo djelovanje kao svećenik nije prošlo bez teškoće. U Zelini su se župljani pobunili protiv biskupove odluke o tome tko će biti župnik. Stepinac je bio poslan da smiri tu situaciju. Kada je došao nije mu bio omogućen pristup Crkvi te se morao smjestiti kod jednog seljaka. Bio je pljuvan, vrijeđan, i gađan kamenjem. On je to sve strpljivo podnio i s vremenom je uspio prisvojiti mještane, te su se oni pokorili biskupovoj odluci. U tim trenucima se oslanjao na Boga i Gospu. Nakon godinu dana kada je opet obilazio to mjesto rekao je kako je oprostio onima koji su ga zlostavljali tu.¹³ Dok je boravio u zatočeništvu u Krašiću, govorio je: „Kasnije sam uvidio da sve to bijaše za me dobra škola i shvatio sam da sve to bijaše milost Božja, koja me spremala da podnesem puno teže kušnje, koje su me zadesile.“¹⁴ Uvidjeti milost u tako teškim okolnostima, štoviše same teške okolnosti

¹¹ Isto, str. 30.

¹² Usp. Isto, str. 30-31.

¹³ Usp, Isto, str. 31-32.

¹⁴ Isto, str. 32.

prepoznati kao milost zahtjeva takvu poniznost pred Bogom da se ona jedino može opisati kao junačka.

1.3. Mučeništvo blaženog Stepinca

Nakon Drugog svjetskog rata i dolaska na vlast komunističkog režima Stepinca se proglašava ratnim zločincem. Primarna smetnja komunističkim vlastima je bila Stepinčeva privrženost i vjernost Petrovoj stolici. Komunistima je smetala njegova odanost Vatikanu i načelima univerzalne Katoličke crkve, što su vidjeli kao prijetnju svojoj ideologiji i vlasti. Devet dana nakon što su komunisti ušli u Zagreb Stepinac je uhićen. Tijekom tog vremena, Tito je pozvao predstavnike Zagrebačke nadbiskupije na sastanak. Međutim, predstavnici su jasno rekli da ne mogu donositi odluke bez nadbiskupa Stepinca. Shvaćajući važnost Stepinca u očima vjernika i klera, Tito ga pušta iz zatvora kako bi pokušao izravno pregovarati s njim. Tito pušta Stepinca iz zatvora te u sastanku s njim traži distanciranje od svete Stolice i stvaranje nacionalne crkve.¹⁵ Stepinac odgovara sljedećim riječima: „Ni jedan katolik ne može ni uz cijenu života mimoći svoj vrhovni forum, svetu Stolicu, jer inače prestaje biti katolik.“¹⁶

Ovdje vidim Stepinčevu spremnost da trpi za očuvanje svojih uvjerenja, ali i za dobro drugih jer je prepoznala da vjernost svetoj Stolici nije samo za njegovu dobrobit već za dobrobit cijelog hrvatskog naroda. Takav postupak bi sigurno izazvao raskol unutar katoličke Crkve Hrvata što bi oslabilo jedinstvo u narodu te bi time postojao još izloženiji nasilju diktatorskog režima.

Nakon toga se raznim oblicima zlostavljanja pokušalo prisiliti Stepinca da popusti pred zahtjevima komunističke Partije. Kada se to pokazalo ne učinkovitim, Stepinac je ponovno uhićen. Pokrenut je montirani proces protiv Stepinca kojeg papa Pio XII. opisao kao žalosni proces. Suđenje je bilo daleko od pravednog; na razne načine Stepinčevim odvjetnicima bio je otežan rad, a mnogim svjedocima koji bi mogli potvrditi njegovu nevinost bio je onemogućen pristup sudnici. Tijekom suđenja, Stepinac je pokazao iznimnu hrabrost i integritet, odbijajući samoobranu. Svjedočio je svojoj nevinosti i vjeri u pravdu Božju, a ne u pravdu onih koji su ga nepravedno optuživali. Unatoč prijetnjama i pritiscima, ostao je dosljedan svojim načelima i vjeri. Ipak prognozirao je da kada dođe vrijeme slobode da neće biti ni jedan čovjek koji će moći uprati prstom u njega. Gledajući iz ove perspektive ta izjava

¹⁵ Usp. H. Barbour.-J. Batelja, *Svjetlo na putu života*, Nadbiskupski duhovni stol u Zagrebu, Kaptol 31, Zagreb, 1998. str. 116.

¹⁶ Isto, str. 118.

gotovo zvuči kao proročki govor. Suđenje je završilo osuđujućom presudom. Stepinac je bio osuđen za navodno sudjelovanje u zločinima ustaškog režima, zločinima kojima se on javno usprotivio. Ova presuda bila je ne samo nepravedna, već i izrazito ironična s obzirom na to da je Stepinac bio jedan od rijetkih visokih crkvenih dužnosnika koji su se otvoreno suprotstavili zločinima i nepravdama ustaškog režima. Bio je osuđen na šesnaest godina zatvora i pet godina gubljenja građanskih i političkih prava.¹⁷ Stepincu sude oni koji su već unaprijed odredili da je kriv. Manipulira se svjedocima tijekom suđenja. A pravi motiv njegove osude je očuvanje moći onih koji ga osuđuju.

Alojzije Stepinac je svoje vrijeme u zatvoru podnio s izuzetnim strpljenjem i dostojanstvom. Unatoč teškim uvjetima, nije tražio pomilovanje, što je komunističke vlasti stavilo u nezgodan položaj jer ga nisu imali s čime ucjenjivati. Njegova nepokolebljivost i odbijanje da traži milost ili povlastice pokazale su njegovu snagu karaktera i duboku vjeru. Zbog utjecaja javnog mijenja imao je i dozvolu slaviti misu u zatvoru. Doduše ostalim zatvorenicima nije bilo dozvoljeno sudjelovati na njegovim misama. Savjetovano mu je bilo da napusti zemlju, ali je on to odbijao i tražio poništenje sramotne presude. Tijekom boravka u zatvoru nije zaboravio na svoje biskupske dužnosti te se nije prepustio ljenčarenju već je pisao propovjedi u nadi da će to jednog dana biti od koristi narodu Božjem. Ovdje možemo istaknuti nešto važno, a to je da se Stepinac ne zatvara u sebe i ne upada u samosažaljenje već ostaje usmjeren na drugog i time nadilazi okolnosti u kojima se nalazi. Tako Stepinac iako provodi vrijeme u zatvoru ostaje slobodan. Oni koji su ga zatvorili ispadaju pravi robovi svojem strahu pred jednim čovjekom čije je jedino oružje pouzdanje u Boga. Tijekom njegovog boravka u zatvoru dogodilo se trovanje Stepinca. Komunističke vlasti su se nadale njegovoj smrti od tog trovanja.¹⁸

Alojzije Stepinac boravio je u zatvoru u Lepoglavi do 5. prosinca 1951. godine. Nakon toga je prebačen u kućni pritvor u rodno selo Krašić, gdje je dočekan s velikom radošću od strane prisutnog svećenika i časnih sestara. Tamo je držao mise zornice s uvodnom pjesmom Nebesa odozgor rosite u čast Blaženoj Djevici Mariji.¹⁹ „Na prvu godišnjicu povratka u rodnu župu, blaženi je Alojzije s radošću zapalio uljanicu ispred obnovljene slike Majke Božje, one iste iz njegova obiteljskog doma. Koja je snažno bila vezana uz njegovo djetinjstvo. Bila je to slika Marije pomoćnice kršćana. Odlučio ju je postaviti na posebno

¹⁷ Usp. Isto, str. 118-121.

¹⁸ Usp. Isto, str. 131-141.

¹⁹ Usp. Isto, str. 141-142.

mjesto na zidu, kako bi njegovi mogući posjetnik sjedeći gledao Gospin lik, a ne u njega.²⁰ Povratak u Krašić zasigurno donosi Stepincu razne osjećaje. S jedne strane možemo pretpostaviti da osjeća radost zbog ponovnog susreta sa zavičajem svojeg djetinjstva. Ipak teške okolnosti u kojima se nalazi sigurno nose sa sobom i osjećaj tuge jer je zlo komunističkih vlasti počelo imati svoj utjecaj i tu. Ipak njegova trajna pobožnost prema Majci Božjoj označava nešto što se ne može unakaziti nikakvim zlom i što ostaje izvor snaga i u najtežim okolnostima.

Tijekom boravka u Krašiću, Stepinac je nastavio voditi duhovni život i obavljati svoje biskupske dužnosti najbolje što je mogao. Pobožnost prema Gospi, koja je započela u njegovom djetinjstvu, bila je stalni izvor snage i inspiracije. Stepinac je bio poznat po tome što je često meditirao i molio pred Gospinom slikom, pronalazeći utjehu i snagu u njezinom prisustvu. Alojzije Stepinac umro je 10. veljače 1960. godine, nakon duge i teške borbe. Njegova smrt bila je smrt pravog Kristovog mučenika, koji je do posljednjeg daha ostao vjeran svojoj vjeri i načelima. Njegov život i djelo ostavili su dubok trag u povijesti Katoličke crkve.²¹

²⁰ Isto, str. 146.

²¹ Usp. Isto, str 152.

2. Marijanska pobožnost

Ovo poglavlje će posvetiti pozornost Marijanskoj pobožnosti unutar Crkve. U tu svrhu predstaviti ćemo njezinu ulogu u povijesti spasenja kako bi bolje došli do razumijevanja Marijinog lika. Nakon toga ćemo promotriti kako se Mariju doživljava unutar pučke pobožnosti i vidjeti na koje se načine ona slavi. Na kraju ovog poglavlja ćemo iznijeti nauku o blaženoj djevici Mariji kako ga iznosi drugi Vatikanski sabor. Ovo poglavlje će nam poslužiti kao leća kroz koju ćemo kasnije promatrati ulogu Marije u životu blaženog Alojzija Stepinca. Svrha ovog poglavlja je dakle upoznati lik Marije unutar Katoličke crkve i postaviti teoretski okvir za tumačenje odnosa Stepinca i Marije.

2.1. Marija u povijesti spasenja

Marija je nezaobilazan lik u povijesti spasenja. U crkvenoj tradiciji Marija se promatra kao lik – ikona, slika Crkve. „ U središnjem prizoru imamo Isusove riječi upravljene Mariji i Ivanu. Što one znače? Isus je došao do vrhunca svojeg mesijanskog poslanja. Iz probodena rebra rađa se Crkva u snazi muke i Duha kojeg daje Crkvi. Marija i Ivan povezani su uz to dovršenje. U tom kontekstu koji nam osvjetljuje ljudsku i mesijansku stvarnost Isusa kao kralja i svećenika, te ostvarenje spasenja po daru života i izljevu Duha Svetoga, te riječi otkrivaju znakovito tu Crkvu koja se ovdje rađa. To je »čas« skupljanja »raspršene djece Božje u jedno« (Iv 11, 52), to je čas rađanja novog svijeta (16, 21).“²² Tekst koji nam donosi Ivanovo evanđelje pokazuje da Marija predstavlja Crkvu koja okuplja raspršenu djecu kako što Crkva to čini. Marija je svjedok Kristovog djela. To je uloga koju Crkva preuzima tijekom povijesti. Marijina povezanost s Crkvom također se očituje u njezinoj prisutnosti u liturgiji i sakramentalnom životu Crkve. Njezin primjer vjere, poslušnosti i ljubavi prema Bogu postavlja uzor za sve vjernike. U mnogim svetištima diljem svijeta, Marija je štovana i priznata kao Majka svih naroda, okupljajući vjernike iz svih krajeva svijeta u jedinstvenu zajednicu vjere. Marija dakle biva pralik Crkve koja će djelovati kroz povijest. Te tako Marija kao predstavica Crkve, ali ipak njezin član, promatra Krista u vrhuncu svojeg djelovanja.

Crkva ide korak dalje u razumijevanju uloge Blažene Djevice Marije, dajući joj ne samo uzvišeno mjesto u vjerničkoj pobožnosti, već i ulogu duhovnog majčinstva. Ovo duhovno majčinstvo, kako se objašnjava u crkvenim dokumentima, nadilazi tradicionalnu pobožnost i ulazi u srž odnosa Marije s cijelim kršćanskim narodom. Prema ovoj ulozi, Marija nije samo

²² Celestin. Tomić, "Marija u djelu spasenja", u: *Obnovljeni Život*, vol. 32., br. 3., 1977, str. 246-252. <https://hrcak.srce.hr/57414>. str 247.

Majka Kristova, nego i majka svih vjernika, surađujući u njihovom duhovnom rastu i odgoju na putu prema nebeskom cilju. „Marija, dakle, i to novo duhovno majčinstvo ispunja slobodnom vjerom i poslušnošću. Rodila je Sina, kojega je Bog učinio prvorođencem među mnogom braćom (usp. Rim 8, 29), tj. među vjericima, za čije rođenje i odgoj ona surađuje materinskom ljubavlju« (LG 63).²³). Marija slobodnom vjerom i poslušnošću prihvaća svoje duhovno majčinstvo, što se ne odnosi samo na fizičko rađanje Krista, nego i na sudjelovanje u rađanju vjernika. Ovaj pojam dolazi do izražaja u rečenici: „Rodila je Sina, kojega je Bog učinio prvorođencem među mnogom braćom“, što znači da ona sudjeluje u duhovnom rađanju i odgoju svih onih koji, poput Krista, postaju dio Božje obitelji – vjernici.

Marijino duhovno majčinstvo nije samo teološki naziv, već živa stvarnost koja se očituje u životima vjernika. Marija je prisutna u njihovim molitvama, zagovara za njih kod Boga i pomaže im na njihovom putu vjere. Kroz povijest Crkve, mnogi sveci i vjernici svjedočili su o moćnom zagovoru i majčinskoj ljubavi Blažene Djevice Marije. Njena uloga kao Majke Crkve potvrđena je i u dogmatskoj konstituciji "Lumen Gentium", gdje se ističe njena uloga u Božjem naumu spasenja i njen poseban odnos s Crkvom. Njezino duhovno majčinstvo nije ograničeno samo na vrijeme Kristova zemaljskog života, već traje i danas, u duhovnom životu Crkve. Kao Majka Crkve, Marija neprestano moli za vjernike, posreduje za njih i pomaže im da ostanu vjerni Bogu. Ova prisutnost Marije kao Majke ne očituje se samo u teološkim tekstovima, nego i u svakodnevnim životima vjernika. Kroz pobožnosti poput molitve krunice, hodočašća u svetišta posvećena njoj, te kroz sveopće štovanje koje joj iskazuje Crkva, vjernici mogu osjetiti njezinu majčinsku ljubav i zagovor. Marijino duhovno majčinstvo nije pasivno, nego aktivno sudjelovanje u životima onih koji se njoj obraćaju. Ona pomaže vjericima da rastu u vjeri, da ostanu vjerni Bogu, te da budu spremni na život u skladu s evanđeljem, baš kao što je i ona činila. Kao duhovna majka, Marija preuzima ulogu **zagovornice**, ali i vodiča na putu svetosti. Kroz njezin primjer poslušnosti Božjoj volji, vjernici nalaze inspiraciju da ustraju u vjeri i traže Božju volju u svojim životima.

Marija je također suradnica u Kristovom djelu otkupljenja. „Isus je, istina, jedino središte vjere, jedini Posrednik spasenja i zajedništva s Ocem u Duhu Svetom. Marija ima svoje mjesto, jedincato i neponovljivo u povijesti spasenja. Ali i ona je potrebna milosti spasenja i ne smije se njoj pridati neka povlastica ili uloga koja bi nju postavila sučelice, u nekom rivalitetu, s apsolutnim prioritetom Sina. Ipak, Crkva ispovijeda posebnu ulogu Marijinu u

²³ Isto, str. 249.

djelu spasenja, njenu suradnju na Kalvariji, a to nam potvrđuje i Sveto pismo.²⁴ Marija je često u katoličkoj pobožnosti nazivana "suotkupiteljicom" jer je svojim slobodnim pristankom na Božji plan, izraženim riječima „Neka mi bude po tvojoj riječi“ (Lk 1, 38), postala neposredna suradnica u Kristovom djelu otkupljenja. Njezina prisutnost i sudjelovanje na Kalvariji, gdje je stajala pod križem svoga Sina (Iv 19, 25), ističu njezinu ulogu u otkupiteljskom djelu. Marija je, na taj način, sudjelovala u patnji i žrtvi Krista, prihvaćajući bol i tugu s majčinskom ljubavlju i vjerom. Ovo sudjelovanje nije u suprotnosti s jedinstvenom Kristovom žrtvom, već ju dopunjuje na način koji je poseban i jedinstven.

Iz svega navedenog vidimo da je Marija od ključne važnosti u povijesti spasenja. „Tko ne prihvaća Mariju, ne prihvaća ni Božju Crkvu. Tko odbija priznati Mariju Majkom Sina i njegove Crkve, ne prihvaća ni Crkvu kao majku. Tko ne priznaje Marijin udio u djelu spasenja uz Sina, koji ostaje jedini Posrednik, kako to naglašuje cijeli Novi Zavjet i otačka predaja, taj neće shvatiti ni otajstvo našeg otkupljenja.“²⁵

2.2. Marija u pučkoj pobožnosti

Kako bi dublje mogli ući u duhovnost blaženog Alojzija Stepinca ovdje ćemo promotriti kakvu ulogu Marija ima općenito u pučkoj pobožnosti. Važnost Marije u pučkoj pobožnosti proizlazi iz sklonosti ljudi da traže majčinski lik, te pogodnosti Marije za zauzimanje tog mijesta. „U vjerskom pučkom osjećaju vrlo veliki prostor zauzima Marija Bogorodica. Za to postoje različiti razlozi. Jedan od najvažnijih jest pogodnost osobe Marije iz Nazareta kao arhetipa i simbola da izrazi ono „vječno žensko“ prisutno u ljudskoj svijesti, a nedovoljno naglašeno u tipično racionalnoj i, recimo uvjetno, „muškoj“ bogoslovnoj znanosti.“²⁶ Marija, kao Bogorodica i Majka Crkve, zauzima posebno mjesto u srcima vjernika zbog svoje majčinske ljubavi i nježnosti. U pučkoj pobožnosti, Marija je često prikazana kao suosjećajna majka koja razumije patnje i potrebe svojih djece. Njena majčinska bliskost čini je dostupnom i utješnom figurom za vjernike koji se suočavaju s izazovima života. Pučka pobožnost prema Mariji izražava se kroz brojne molitve, pjesme i hodočašća, koja pokazuju duboku povezanost vjernika s njom.

Mariju u pučkoj pobožnosti možemo promotriti kroz naslove koje ona nosi i koji joj se pripisuju. Prvi od tih naslova je milosrdna majka. Puk nju intuitivno prepoznaje kao moćnu i

²⁴ Isto, str. 249.

²⁵ Isto, str. 252.

²⁶ Josip Šimić, "Otajstvo Marije u pučkoj pobožnosti", u: *Služba Božja*, vol. 28, br. 4, 1988, str. 290-303. <https://hrcak.srce.hr/233972>. str. 291.

dobru osobu s kojom je moguće uspostaviti dijalog. Tu je ona prepoznata kao ona koja je s jedne strane jedna od nas. S druge strane ona je u Božanskoj sferi. Ona kao takva ljude približava Bogu jer u sebi povezuje božansko i ljudsko bolje nego mi.²⁷ Marija kao milosrdna majka je često stavljena kao protuteža bogu Ocu kojeg mnogi doživljavaju kao prestrogog. Takva slika boga Oca proizlazi iz lošeg odnosa sa vlastitim ocem te je devijacija. Ipak Marija kao milosrdna majka može otvoriti put ispravljanju takvih predodžbi.

Drugi naslov kroz koji se gleda na Mariju je obiteljska osoba. Mariju se vidi kao prisutnu u raznim oblicima obiteljskog života. Bilo da se radi o posebnim prigodama kao što su vjenčanje ili rođenje djeteta, ili da se radi o svakodnevnom životu. Marijina prisutnost u obitelji često se doživljava kao izvor blagoslova, zaštite i nadahnuća.²⁸ Marija se promatra kao idealna supruga i majka, te njezin život u obitelji s Josipom i Isusom pruža model za kršćanske obitelji. Ulogu Marije kao supruge Josipa i majke Isusa mnogi vjernici doživljavaju kao izvor snage i inspiracije. Kada ljudi doživljavaju krize unutar obitelji često se obraćaju Mariji kao nekome tko bi mogao razumjeti njihove probleme te bi im bio spreman pomoći. To nas dovodi do sljedećeg naslova koji još više naglašava Marijinu supatničku ulogu.

Treći naslov je Žalosna majka. Marija zajedno s ljudima trpi i pokazuje suosjećanje. Pomaže da ne padnemo pred životnim izazovima. Također pomaže da se približimo Kristu u njegovom pashalnom otajstvu. „Mariju na Križnom putu ponirući u svu dubinu dramatičnosti pashalnog otajstva. Puk se tu ne zaustavlja, nego proživljavajući sve to s Marijom, stječe duhovnu snagu kojom nadilazi teške životne probleme ne zaboravljajući tražiti od Marije da ga utješi i ohrabri u tim teškim i žalosnim trenucima. Puk to čini upravo zato jer zna da je Marija osjetila što je patnja i da zato ima razumijevanja i suosjećanja.“²⁹

Četvrti naslov kroz koji se opisuje Mariju je da je ona uzor i jamstvo jedinstva. „U tom liku puk doživljava Mariju na isti način na koji su je doživjeli i apostoli u dvorani Posljednje večere prigodom iščekivanja silaska Duha Svetoga. Marija je ta koja neprestano promiče i jamči bratsko zajedništvo puka preko raznih oblika izražavanja pučke pobožnosti (hodočašća, pučke molitve, procesije, pjesme, igrokazi itd.). Puk doživljava Mariju kao onu koja

²⁷ Usp. Isto, str. 300.

²⁸ Usp. Isto

²⁹ Isto, str. 301.

predsjeda u svim prigodama njegova kršćanskog života, čineći to u Crkvi na isti način kao što je činila s apostolima u dvorani Posljednje večere.³⁰

Zadnji naslov koji ćemo pogledati je Marija kao uzor kršćanskog života i vjere. Marija je u svojoj poslušnosti Božjoj volji uzor svima koji teže životu s Bogom. Ona daje primjer vjere koja se ne da pokolebat. „Za cijelog njezina života, pa i u posljednjoj kušnji, kad joj je Sin Isus umro na križu, njezina se vjera nije nikad pokolebala. Marija nije prestala vjerovati »da će se ispuniti« Božja riječ. Zato Crkva u Mariji štuje najčistije ostvarenje vjere.“³¹ Marija, kao uzor kršćanskog života i vjere, predstavlja ideal kojem svaki vjernik teži. Njezina svakodnevnica, ispunjena služenjem drugima, pokazuje kako se život s Bogom ne svodi samo na izvanredne trenutke, već na svakodnevno ispunjavanje Božje volje kroz ljubav i požrtvornost. Njezina poslušnost, nepokolebljiva vjera i postojanost u najtežim trenucima nude nadahnuće i smjer za život u skladu s Božjom voljom. Marija, uzor svakodnevnog kršćanskog života, pruža nadu i smjer za suočavanje sa svakodnevnim izazovima. Njezina vjera, koja se ne da pokolebati, nadahnjuje vjernike da i oni, poput nje, ostanu postojani u svom povjerenju u Boga, čak i kada se susretnu s kušnjama i teškoćama. U Mariji, Crkva vidi ne samo majku i zagovornicu, nego i ideal kojem svaki vjernik teži – ideal osobe koja je cijelim srcem i životom posvećena Bogu.

2.3. Odnos Marije i Crkve

Nakon što smo pogledali kako se Mariju doživljava u pučkoj pobožnosti pogledati ćemo što kako službeni nauk Crkve gleda na Marijinu ulogu u Crkvi. Tome će nam pomoći promatranje osmog poglavlja *Lumen gentium*. Iako Alojzije Stepinac nije doživio Drugi vatikanski koncil, nauk koji je tu iznesen o odnosu Marije i Crkve je bio aktualan i prije nego što je formalno iznesen. Prvo što moramo istaknuti da je dokument *Lumen gentium* konstitucija o Crkvi te dajući posebno poglavlje Mariji unutar tog teksta jasno se ističe da je Marija dio Crkve. „Stoga se ona također pozdravlja kao najizvrsniji i posve jedinstveni ud Crkve te kao njezin pralik i najizvrsniji uzor u vjeri i ljubavi; Katolička je crkva, poučena Duhom Svetim, prati s osjećajem djetinje odanosti kao preljubaznu majku.“³² Marija je prema navedenom tekstu ne samo bilo kakav član Crkve već zauzima posebno mjesto kao uzor čitavoj Crkvi. Marija se promatra kao pralik (arhetip) i uzor Crkve. Njezina vjera, poslušnost

³⁰ *Isto*, str. 302.

³¹ *Katekizam Katoličke crkve*, Hrvatska biskupska konferencija – Glas Koncila, Zagreb, 1994., br. 149.

³² DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Dogmatska konstitucija *Lumen gentium*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2008., br. 52.

i ljubav predstavljaju ideal kojem Crkva teži. Kao arhetip, Marija utjelovljuje savršenstvo Crkve, dok njezin život pruža primjer kako vjernici trebaju živjeti svoju vjeru.

Ta njezina uloga proizlazi iz više faktora. Prvo ona se priznaje kao Božja majka. „Djevica se Marija, koja je po anđelovu navještenju srcem i tijelom primila Božju riječ i donijela svijetu život, naime priznaje i časti kao prava Božja i Otkupiteljeva Majka.“³³ Kao takva ima važnu ulogu u povijesti spasenja: „Sveti spisi Staroga i Novoga zavjeta te časna Predaja na sve zorniji način pokazuju zadaću Spasiteljeve Majke u poretku spasenja te je gotovo iznose na vidjelo. Knjige Staroga zavjeta opisuju povijest spasenja u kojoj se polagano pripravlja Kristov dolazak u svijet. Ti po vremenu prvi dokumenti, kako se čitaju u Crkvi i shvaćaju u svjetlu daljnje i potpune objave, malo-pomalo sve zornije iznose na svjetlo lik žene, Otkupiteljeve Majke. Pod tim svjetlom ona je već proročanski naznačena u obećanju o pobjedi nad zmijom, koje je bilo dano pošto su prvi roditelji pali u grijeh (usp. Post 3, 15).“,³⁴ Marija ispunja tu ulogu koja je predviđena u starom zavjetu. U novom zavjetu se ispunja ono što je predviđeno u starom. Njezina blizina Kristu daje joj poseban autoritet u molitvi i zagovoru za vjernike. Katolici vjeruju da Marija, kao majka milosrđa, neprestano moli za svoje duhovne sinove i kćeri, donoseći njihove potrebe pred Boga. Ta uloga nije dodatak Kristu kao jedinom posredniku.

Marija dakle ima tijesna odnos s Crkvom. Njezina majčinska briga i ljubav protežu se na sve članove Crkve, pomažući im u njihovom duhovnom rastu i životu u vjeri. „Majka Božja nikad se ne može uzdići do veličine drugog Krista, ona je samo žena koja je svojim majčinstvom uvela Boga na ovaj svijet i zbog toga je uključena u djelo spasenja. U toj svojoj dvostrukoj ulozi ona pretječe Crkvu, jer je svakako ona, kao mati, prva uz dijete Isusa, a uz umirućeg Krista služi i sudjeluje u misteriju Otkupljenja.“³⁵ Ipak ona ne preuzima ulogu hijerarhijske Crkve već s njom surađuje i biva joj uzor kako služiti Bogu. Njezina svetost i blizina Bogu čine je moćnom zagovornicom i uzorom za sve vjernike. U njoj Crkva vidi ostvarenje Božjeg obećanja spasenja i vječne zajednice s Njim.

³³ Isto, br. 53.

³⁴ Isto, br. 55.

³⁵ Jović, Mato, "Blažena Djevica Marija u Crkvi", u: *Obnovljeni Život*, vol. 26., br. 5., 1971, str. 442-448. <https://hrcak.srce.hr/58627>. str. 447.

3. Alojzije Stepinac kao štovatelj Marije

U ovom poglavlju analiziramo kako je blaženi Alojzije Stepinac živio svoju pobožnost prema Majci Božjoj, usmjeravajući posebnu pažnju na njegov odnos s Marijom kroz molitvu, propovijedi i hodočašća. Prvo ćemo prikazati tri molitve koje je Stepinac izgovarao s narodom, što će nam omogućiti da dublje razumijemo njegovo doživljavanje Marije kao Majke i Zagovornice. Zatim ćemo se usmjeriti na njegove propovijedi, posebno one vezane uz ukazanja u Lourdesu, kako bismo istražili njegovo viđenje Marijinog mjesta u životu vjernika, te istražiti Stepinčevu povezanost s marijanskim svetištima, s naglaskom na njegovu ljubav prema Mariji Bistrici, čime ćemo zaokružiti sliku Stepinca kao uzora marijanske pobožnosti u hrvatskom narodu.

3.1. Molitva Mariji

U svojem pastirskom djelovanju Alojzije Stepinac je u mnogim prigodama molio zagovor Blažene Djevice Marije. Ovdje ćemo iznijeti dvije od tih molitvi. Prvu molitvu donosimo iz hodočašća 1935. i ona glasi: „*Pogledaj na nas, milena mati, shrvani k sirotama pogled svoj zlatni! Pogledaj na dječicu hrvatsku da ih nikada ne ofuri mraz grijeha i opačine! Pogledaj hrvatske mladiće i djevojke, da ostanu vazda čisti i pobožni! Pogledaj na hrvatske muševce i žene, da čuvaju ne okaljanu bračnu vjernost i čuvaju se odurnih opačina! Pogledaj na hrvatske starce i starice, da im milostivi Bog po tvom zagovoru olakša jade starosti, oprosti grijeha i pripremi sretnu vječnost! Mi pak sa svoje strane obećajmo svi, da ćemo ti ostati vjerni i iskreni štovatelji! Vjerni dok budu žuborili potočići naši, šumile naše rijeke, dok se bude pjenilo sinje more naše. Vjerni dok se budu zelenile livade naše, dok se budu zlatile njive naše, dok se budu sjemenile šume naše, dok bude mirisalo cvijeće domovine naše.*“³⁶

Ova molitva nam pokazuje određene vidove kako je on promatrao Mariju u svojem životu. Na početku molitve, Stepinac zaziva Mariju da pogleda "shrvani narod". Ovdje se Marija prikazuje kao suosjećajna Majka koja je spremna pomoći onima koji traže njezin zagovor. Ova slika suosjećajne Majke odražava Stepinčevu vjeru u Marijinu blizinu i nježnost prema onima koji pate. U molitvi se Mariju prepoznaje kao milosnu Majku koja ima moć pomoći onima koji su u potrebi. Stepinac zaziva njezinu milost za djecu, mladiće i djevojke, muševce i žene, te starce i starice. Svaka grupa vjernika ima svoje specifične potrebe, a Stepinac vjeruje da Marija može ispuniti te potrebe svojim zagovorom. Na kraju,

³⁶ Juraj Batelja, *Čovjek čiste savjesti*, Postulatura blaženog Alojzija Stepinca, Zagreb 2016., str. 36.

kada Stepinac poetski izražava trajanje vjernosti prema Mariji vidimo duboku povezanost između njega i majke Božje.

Drugu molitvu koju ćemo ovdje analizirati je iz 1940. Ova molitva pruža dodatne uvide u njegovu pobožnost prema Blaženoj Djevici Mariji i način na koji je doživljavao njezinu ulogu u životu vjernika. „ *Zdravo presveta Djevice i Majko Božja Marijo, moćna zaštitnice naše drage domovine Hrvatske! Premda nevjerni da Ti služimo, no ipak uzdajući se u ljubav i divnu blagost Tvoju, izabiremo Te danas pred cijelim dvorom nebeskim za gospodaricu, odvjetnicu i majku svoju i cijelog našega naroda, te čvrsto odlučujemo da ćemo Ti drage volje i vjerno služiti! Molimo Te usrdno, da nam svima uz prijestolje božanskog Sina isprosiš milost i milosrđe, spasenje i blagoslov, pomoć i zaštitu u svim pogibeljima i nevoljama. Ti si kraljica i majka milosrđa, pomoćnica kršćana i tješiteljica žalosnih, za to Ti iskazujemo svoje djetinje pouzdanje, kako Ti je naš narod vazda kroz vijekove iskazivao. Tvojoj majčinskoj zaštiti preporučujemo svoje duhovne i svjetovne poglavare, cijelu našu domovinu i naš narod u ovim teškim vremenima kušnja. Izmoli nam svima vjernost i ustrajnost u katoličkoj vjeri, da u krilu svete Crkve provodimo dane u miru i bez straha, u blagostanju i poštenju, i da tako zavrjedimo doći jednoć u vječni život, da slavimo ondje trojedinog Boga u vijeke.*“³⁷

Ova molitva nam donosi nove uvide u Stepinčev pogled na Mariju. Ona se pokazuje kao zagovornica i odvjetnica koja ima na poseban način pristupa Bogu. Stepinac Mariju vidi kao moćnu zaštitnicu Hrvatske, ali i kao osobnu zagovornicu i odvjetnicu pred Bogom. Izrazi "gospodarica, odvjetnica i majka" naglašavaju Marijinu posebnu ulogu kao posrednice između Boga i ljudi. On vjeruje da Marija ima na poseban način pristup Bogu, te da može isprositi milost, milosrđe, spasenje i blagoslov za narod. Također ju se uzima kao jamstvo jedinstva s Crkvom. Marija se u molitvi ističe kao jamstvo jedinstva s Crkvom. Stepinac moli za vjernost i ustrajnost u katoličkoj vjeri, što pokazuje da je Marijina uloga ključna za održanje i jačanje vjere među vjernicima. On vjeruje da se vjernici, uz Marijinu pomoć, mogu oduprijeti kušnjama i ostati čvrsti u svojoj vjeri.

Ova molitva iz 1940. godine dodatno osvjetljava Stepinčevu duboku pobožnost prema Blaženoj Djevici Mariji. On je vidi kao zagovornicu, odvjetnicu, majčinsku zaštitnicu i jamstvo jedinstva s Crkvom. Marijina uloga u njegovim molitvama odražava njegovu vjeru u njezinu sposobnost da vodi, štiti i zagovara za narod u teškim vremenima.

³⁷ Isto, str. 40-41.

Zadnja molitva koju ćemo analizirati je iz 1937. te glasi: „ Djevice i majko Marijo, kraljice neba i zemlje! Tvoje je ime iza Isusova najmilije i vrijedno svakog štovanja. Ono je veselje presvetom Trojstvu, radost nebu, milina zemlji, strah paklu. Evanđelje ga uzvisuje, Crkva se s njime kiti, umjetnost se diči. I dok tvoje slavno ime, o Marijo , odzvanja na nebesima , ne zemlji imade opakih jezika, koji ga oskrvrnjuju i usuđuju se da ga grde bezbožnostima i psokama. A ti si, Marijo, divan uzor svih krijeposti, puna majčinske ljubavi prema svim ljudima. Oh, kako nas zato žaloste te uvrede nanesene tebi! Mi želimo, da to nekako popravimo, te odabirući ovaj mjesec cvijeća tebi posvećen, prikazujemo ti cvijeće svojih molitava i dobrih djela kao naknadu za psokve protiv tebe izrečene. O Marijo! Preporučamo tvom majčinskom srcu i grješne psovače. Obrati ih, te neka i oni tebe slave s anđeoskim pozdravom; Zdravo milosti puna! Amen!“³⁸

Ova molitva će nam poslužiti kako bi prikazali prisnost odnosa koji Stepinac doživljava kada je u pitanju Majka Božja. Početak molitve ističe Marijinu uzvišenu ulogu, priznajući njezino ime kao drugo najmilije i najvrjednije, odmah iza imena njezina Sina, Isusa Krista. Ovakav izraz poštovanja ne zaustavlja se samo na njezinoj autoritativnoj poziciji, već se produbljuje u osobnu, gotovo djetinju ljubav prema njoj. U prvom dijelu molitve, Stepinac jasno priznaje Marijinu kraljevsku vlast, nazivajući je Kraljicom neba i zemlje. Međutim, ova titula nije samo formalna, već je prožeta ljubavlju i osjećajem topline. Marijino ime, prema Stepincu, donosi radost Presvetom Trojstvu, veselje nebesima i milinu zemlji. Ovaj opis nadilazi jednostavnu vjerničku pobožnost i prelazi u intiman odnos između djeteta i majke, gdje se vidi da Stepinac doživljava Mariju ne samo kao kraljicu i uzvišeno biće, već kao onu koja je duboko povezana s njegovim svakodnevnim duhovnim životom. Drugi dio molitve odražava Stepinčevu duboku emocionalnu povezanost s Marijom, posebno kada izražava tugu zbog onih koji oskrvrnjuju njezino ime. On govori o "opakim jezicima" koji se usude grditi Marijino sveto ime bezbožnostima i psokama. Ovdje se jasno vidi da Stepinac ne doživljava Mariju samo kao objekt štovanja, već kao stvarnu prisutnost u njegovom životu, čije ime i čast treba braniti i zaštititi. Stepinac, poput djeteta koje osjeća bol kada netko vrijeđa njegovu majku, pokazuje osobnu žalost zbog tih uvreda, što dodatno naglašava njegovu ljubav i privrženost prema Mariji. Možemo reći da on sljedeći primjer Unatoč osjećaju žalosti zbog uvreda, Stepinac pokazuje još jednu važnu dimenziju svog odnosa s Marijom – slijedi njezin primjer milosti i praštanja. U nastavku molitve on ne osuđuje grješnike, nego ih preporučuje Marijinom majčinskom srcu. Ova molitva otkriva mnogo o

³⁸ Isto, str. 40.

Stepinčevom osobnom odnosu prema Mariji. Kroz molitvene riječi vidimo duboku povezanost koja nadilazi formalnu pobožnost. Stepinac vidi Mariju kao milosnu i majčinsku figuru, kojoj pristupa s djetinjom ljubavlju i povjerenjem. Njegova molitva nije samo izražaj štovanja, već je puna osjećaja i osobne povezanosti, što se odražava u njegovoj tugi zbog psovača i njegovom pozivu na njihovo obraćenje. Poput majke koja ne odbacuje svoje dijete, već ga nastoji vratiti na pravi put, Stepinac vidi Mariju kao onu koja je uvijek spremna pomoći i zagovarati za grešnike, te je ona središnja figura u njegovom duhovnom životu i vjernosti Crkvi.

3.2. Propovijedi o Mariji

Nakon što smo analizirali Stepinčeve molitve Mariji sada ćemo prijeći na njegovu propovijed kako bi se bolje upoznali njegov odnos sa Marijom. Propovijed je vezana uz stogodišnju obljetnicu Lourdeskih ukazanja. Propovijed počinje opisivanjem susreta sv. Bernardice i Gospe. Kaže da je gesta Gospinog pozivanja sv. Bernardice poziv grešnicima da dođu k njoj. Ova gesta simbolizira Majčinu ljubav i milosrđe prema svim ljudima, posebno prema onima koji su zalutali i traže put prema Bogu. Opisuje dalje kako je Gospa prebiralala krunicu u svojim rukama i molila samo Slava Ocu. Dalje tumači kako molitve koje se inače mole u krunici tj., Vjerovanje, Oče naš i Zdravo Marijo sadržajem ne priliče Gospi. Ipak Gospino držanje krunice označava važnost tog načina molitve. Nakon opisa tog susreta pripovijeda o nastanku molitve krunice, te se poziva na pape kako bi potvrdio važnost te molitve. Ova povijesna i teološka pozadina pokazuje Stepinčevo duboko poznavanje i razumijevanje krunice kao moćnog sredstva duhovnog rasta i približavanja Bogu. Na temelju toga poziva vjernike na svakodnevnu molitvu krunice. Navodi primjer starca Tobije čije molitve anđeo prinosi Bogu i time pokazuje da molitve izmoljene neće otići u zaborav. Ističe kako Bog i Marija vole kada ljudi mole krunicu i kako se tim putem prima obilje nebeskog i zemaljskog blagoslova.³⁹

Ova propovijed potvrđuje još jednom privrženost blaženog Stepinca prema Bogorodici. Njegovo dobro poznavanje povijesti krunice i razumijevanje simbolike vezane uz ukazanja ukazuje na intenzivno proučavanje i ljubav prema ovoj tematici. Stepinčev poziv na svakodnevnu molitvu krunice otkriva i nešto iz njegovog osobnog duhovnog života, jer je sigurno da ne bi savjetovao nešto svojim vjernicima što sam ne prakticira. Stepinčeva

³⁹ Usp. Juraj Batelja, *Propovijedi o lurdskim ukazanjima*, Postulatura blaženog Alojzija Stepinca, Zagreb 2008., str.73-79.

propovijed povodom stogodišnje obljetnice Lurdskih ukazanja pokazuje njegovu duboku povezanost s Marijom i njegovo razumijevanje njezine uloge u životu vjernika. Njegovo naglašavanje važnosti molitve krunice i zagovora Blažene Djevice Marije svjedoči o njegovoj vjeri u njezinu moćnu zaštitu i vodstvo.

Druga propovijed koju ćemo analizirati počinje opisom šesnaestog ukazanja Blažene djevice sv. Bernardici u kojem se djevica Marija predstavlja kao Bezgrešno Začće. To se dogodilo četiri godine nakon proglašenja dogme o Marijinom bezgrešnom začću, što je bio ključni trenutak za Crkvu i vjernike. Dalje opisuje kako je bilo mnogo protivnika proglašenju te dogme. Ipak ističe se važnost potvrde ove dogme od same nebeske majke. Stepinac naglašava važnost potvrde ove dogme od same Nebeske Majke. Ova potvrda, kako ju je Stepinac vidio, nije samo čin vjere, već i znak božanskog odobrenja i potvrde. Spominje crkvene oce, teologe i narodne pobožnosti koje su kroz povijest odražavale vjeru u Marijino bezgrešno začće. Ovo povijesno nasljeđe pokazuje kontinuitet vjere i važnost tradicije u katoličkoj teologiji. Nadalje pokazuje raznim primjerima kako je Crkva u to vjerovala već stoljećima. Opet poziva na štovanje i pouzdanje u Mariju i njezin zagovor.⁴⁰

Ta nam propovijed pokazuje Stepinčevu vjernost nauku Crkve o Mariji. Njegovo prepoznavanje važnosti ljepote ovih ukazanja na osobit način pokazuje njegovu ljubav prema Mariji. A njegovo pozivanje na povjerenje prema Majci Božjoj odražava povjerenje koje je on nosio u svojem srcu. Stepinac nije samo teolog koji iznosi nauk Crkve, već i pastir koji potiče vjernike na osobni odnos s Marijom.

3.3. Odnos blaženog Stepinca i Majke Božje

Već od ranog djetinjstva, Stepinac je pokazivao veliku sklonost prema Majci Božjoj, što je naslijedio od svoje majke Barbare, koja je također gajila duboku pobožnost prema Mariji. Ova rano usvojena pobožnost prema Majci Božjoj oblikovala je Stepinčev duhovni život i djelovanje. Ta duboka veza s Majkom Božjom nije bila samo vanjski izraz vjere, već je oblikovala Stepinčev duhovni život, njegovu pastirsku službu i unutarnju snagu. Kroz Stepinčeve molitve i poticaj na moljenje krunice, jasno je koliko je marijanska pobožnost prožimala svaki aspekt njegova života. Stepinčeve molitve Gospi i njegov poticaj na moljenje krunice pokazuju koliko je marijanska pobožnost bila važna u njegovom osobnom životu. On je vidio krunicu ne samo kao oblik molitve, već kao način održavanja stalne veze s Marijom. Krunica je za njega bila izvor utjehe i duhovne snage, posebno u trenucima kušnje. Njegove

⁴⁰ Usp. Isto, str. 201-207.

molitve, ispunjene dubokim povjerenjem u Marijin zagovor, svjedoče o njegovom uvjerenju da je Marija moćna posrednica između čovjeka i Boga. Njegove molitve bile su ispunjene dubokim povjerenjem u Marijin zagovor i zaštitu. Tijekom njegovog zatočeništva u Krašiću on nastavlja meditirati i moliti pred Gospinom slikom koju je držao u svojoj sobi i to mu je pomoglo da junački podnese svoje mučeništvo. Ta je slika bila više od simbola – bila je prisutnost koja ga je pratila kroz najteže trenutke njegovog mučeništva. Vjera u Marijinu pomoć i zagovor omogućila mu je da izdrži progon, a njegova vjernost Majci Božjoj postala je svjetionik njegove nepokolebljive vjernosti Crkvi.

Stepinčeva vjernost Mariji odražavala se u njegovoj vjernosti Crkvi. On je prepoznao tijesnu povezanost između Marije i Crkve, smatrajući da je vjernost Mariji na neki način poistovjećena s vjernosti Crkvi. Ta vjernost bila je povod njegovom mučeništvu, ali i izvor snage za izdržavanje svih životnih izazova. Stepinac je, kroz svoju duboku duhovnost, došao do poslušne vjere junačkog stupnja, slijedeći primjer Marije. Iz Stepinčevih molitvi i propovijedi prepoznajemo njegovo vjerničko iskustvo Marije kao milosne majke, koja je dobra, moćna i uvijek spremna pomoći. On je uspostavio dijalog s Marijom, moleći za njezin zagovor i zaštitu. Kao pastir, Stepinac je često isticao Marijinu ulogu u očuvanju braka i obitelji, što ukazuje na njegovu svijest o važnosti obiteljskog života u kršćanskoj zajednici. On je Mariju vidio kao obiteljsku osobu, punu majčinske ljubavi i brige, koja je mogla donijeti mir i jedinstvo u obiteljima koje su bile pod njezinom zaštitom. U njegovom zatočeništvu, Marija se pokazala kao žalosna majka koja suosjeća s njegovim patnjama i pomaže mu da ne padne pred životnim izazovima. U Stepinčevim propovijedima, Marija se često prikazuje kao jamstvo jedinstva Crkve. Njegovo pouzdanje u Marijin zagovor bilo je čvrsto ukorijenjeno u vjeri i ljubavi prema njoj. Stepinac je prepoznao Mariju kao idealan uzor kršćanskog života, čija se vjera nije pokolebala ni u najtežim trenucima.

Stepinac je u mnogo čemu primjer, a ovdje smo pokazali da je izvrstan primjer kako živjeti pobožnost prema Majci Božjoj. Od ranih dana, preko redovite molitve krunice, pa sve do posljednjih trenutaka njegovog života, Marija je bila stalna prisutnost i izvor snage. Stepinac je ne samo govorio o njoj, nego je živio tu pobožnost, čineći od nje temelj svog duhovnog života. Možemo reći da je on uistinu živio puninu marijanske pobožnosti, svjedočeći o tome kako vjernost Mariji može donijeti snagu, utjehu i vodstvo na putu kršćanskog života.

3.4. *Stepinčeva povezanost s marijanskim svetištima*

Osim kroz molitve i propovijedi, blaženi Alojzije Stepinac svoju je pobožnost prema Majci Božjoj izrazio i kroz duboku povezanost s marijanskim svetištima. Posebno mjesto u njegovom životu zauzima Marija Bistrica, koju je često isticao kao duhovno središte hrvatskog naroda. Hodočašća za Stepinca nisu bila samo čini vjerske pobožnosti, već i izraz osobne predanosti i povjerenja u Marijin zagovor, posebno u teškim vremenima kroz koja je vodio Crkvu i narod.

Marija Bistrica jedno je od najvažnijih marijanskih svetišta u Hrvatskoj, smješteno u Hrvatskom zagorju. Poznato je po kipu Majke Božje Bistričke, koji vjernici štiju stoljećima, a koji je prema predaji čudotvoran. Svetište ima dugu povijest hodočašća, koja su postala osobito važna tijekom teških povijesnih razdoblja za hrvatski narod. Blaženi Alojzije Stepinac posvetio je veliku pažnju tom svetištu, ističući njegovu duhovnu važnost za vjernike.

Marija Bistrica zauzima posebno mjesto u srcima hrvatskih vjernika, slično kao što Čenstohova ima značenje za Poljake, Lourdes za Francuze, Loreto za Talijane ili Fatima za Portugalce. Ipak, u Hrvatskoj je teško zamisliti to svetište bez povezanosti s blaženim Alojzijem Stepincem, ključnom crkvenom osobom 20. stoljeća. Svaki hodočasnik koji posjeti Nacionalno svetište Majke Božje Bistričke ne može zanemariti prisutnost Stepinca – bilo kroz crkvu na otvorenom koja mu je posvećena, njegovu sliku na glavnom oltaru, ili bistričku kalvariju, čiju je izgradnju on pokrenuo dok je bio zagrebački nadbiskup.⁴¹

Marijansku pobožnost blaženi Alojzije Stepinac usvojio je od svoje majke. Kada je 1934. imenovan zagrebačkim nadbiskupom koadjutorom, a tri godine kasnije preuzeo vodstvo Zagrebačke nadbiskupije, Marija Bistrica i pobožnost prema Majci Mariji postale su ključni elementi njegove pastoralne vizije. U razdoblju od 1935. do 1945. godine, Stepinac je redovito predvodio ljetna zavjetna hodočašća zagrebačkih vjernika, hodajući pješice oko četrdeset kilometara do Marije Bistrice, gdje je predvodio središnje euharistijsko slavlje i održavao nadahnute propovijedi.

No, u srpnju 1935. godine na Mariji Bistrici dogodio se vrlo važan događaj ne samo za povijest Crkve u Hrvatskoj, nego i za cjelokupni hrvatski narod. Tada se slavila 250.

⁴¹ Usp. Marino Erceg, "Spona koja je uščuvala hrvatski narod u teškom 20. stoljeću: Kako je Marija Bistrica postala stepinčevski teren," *Glas Koncila*, <https://www.glas-koncila.hr/spona-koja-je-uscuvjala-hrvatski-narod-u-teskom-20-stoljecu-kako-je-marija-bistrica-postala-stepincevski-teren/> (pristupljeno 12.09.2024.).

obljetnica drugoga našašća čudotvornoga bistričkoga kipa Majke Božje. Bistrička je crna Gospa, naime, zbog turske opasnosti dva puta u 16. stoljeću nestajala te je 1684. bila definitivno pronađena. I ne bez razloga su 1935. na glavu Majke Božje i Maloga Isusa zagrebački nadbiskup Antun Bauer i koadjutor Stepinac položili krune – bilo je to razdoblje »interregnuma« u Kraljevini Jugoslaviji. Godinu dana ranije, u atentatu u Marseilleu, ubijen je kralj Aleksandar Karađorđević. U tim je okolnostima krunidba čudotvornoga kipa imala jasnu poruku za režim u Beogradu – hrvatski je narod suveren, on je kraljeve i vladare vlastite krvi imao još od srednjega vijeka, a dok se velikosrpska Kraljevina Jugoslavija nalazi bez formalne vladarske figure, »krunu« hrvatskoga suvereniteta »pričuvati« će na Mariji Bistrici Majka Božja – Kraljica Hrvata! Trideset tisuća vjernika nazočilo je tomu događanju.⁴²

Kada je preuzeo službu zagrebačkog nadbiskupa, Stepinac je prepoznao ogroman duhovni značaj Marije Bistrice. Upravo je u tridesetim godinama pokrenuo projekt izgradnje bistričke kalvarije, osobno doniravši sredstva za prvu postaju križnog puta. Ubrzo nakon toga postavljene su još tri postaje, čime je projekt počeo poprimati oblik. Kalvarija u Mariji Bistrici, čiji je projekt izgradnje pokrenuo sam Stepinac, značajan je dio ovog svetišta. Kalvarija, smještena na uzvisini iznad svetišta, simbolizira Isusov križni put, a sastoji se od postaja koje vjernici obilaze u molitvi. Stepinčeva vizija bila je ne samo stvoriti mjesto molitve i pobožnosti, već i potaknuti vjernike da kroz taj križni put prodube svoju vjeru i povezanost s Kristovom patnjom.

Izbio je Drugi svjetski rat, a nakon njega uslijedilo je razdoblje komunističkog totalitarizma. Kada je zagrebački nadbiskup Alojzije Stepinac odlučno odbio svaki kompromis s ateističkim komunističkim režimom, postao je mučenik zbog svoje vjernosti Crkvi. Nakon njegove smrti, Crkva u Hrvata nastavila je slijediti njegov primjer. Tri istaknuta hrvatska crkvena vođe nastavili su „stepinčevskim putem“: Franjo Šeper, koji je postao pročelnik Kongregacije za nauk vjere 1968., zatim zagrebački nadbiskup Franjo Kuharić, te splitsko-makarski nadbiskup Frane Franić. Ova tri nadbiskupa, svaki sa snažnom odanošću Stepinčevoj naslijeđenoj liniji, nastavila su voditi Crkvu u duhu njegove nepokolebljive vjernosti.

Marija Bistrica u takvu je ozračju kao stepinčevski teren dobila novu važnost. Najprije 1971. godine, kada se o Velikoj Gospi na Bistrici događao velebni zaključak Međunarodnoga

⁴² Isto.

marijanskoga kongresa pod geslom »Marija – početak boljega svijeta«. Bio je to uvod u velebno gibanje u sklopu projekta Trinaest stoljeća kršćanstva u Hrvata. Projekt, koji je uvelike bio izravan nastavak Stepinčeve svete godine, »razvukao« se u višegodišnji ciklus veleslavlja. A kada se 1984. na Mariji Bistrici dogodio Nacionalni euharistijski kongres, najveća misa u hrvatskoj povijesti na kojoj se okupilo mnoštvo od pola milijuna vjernika, nije bilo dvojbe komu pripada hrvatski narod. Spona Marije Bistrice i Stepinčeve pastirske »pedagogije« ušćuvala je hrvatski narod kroz teško 20. stoljeće. Providnost se pobrinula i za matematički preciznu logiku hodočasničkih gibanja – od Bistrice 1971. do Bistrice 1984. događalo se zapravo jedno neprekinuto i trinaest godina dugo hodočašće hrvatskih vjernika. A četrnaest godina poslije, Marija Bistrica postala je mjestom na kojem su udareni temelji na kojima će hrvatski narod crpsti svoja nadahnuća s kojima dočekuje i četrnaest stoljeća svoga kršćanstva. Udario ih je papa Ivan Pavao II. kada je 1998. na Mariji Bistrici kardinala Alojzija Stepinca proglasio blaženikom.⁴³

Bio je to drugi pohod pape Ivana Pavla II. Hrvatskoj te prvi nakon što je završio Domovinski rat te je Hrvatska vratila sav okupirani teritorij pod svoju vlast. „*Odavno sam želio poći u poznato svetište Majke Božje Bistričke. Providnost je htjela da se ta želja ostvari prigodom proglašenja blaženim Alojzija kardinala Stepinca.*“ – kazao je blaženi Ivan Pavao II. prigodom posjeta Mariji Bistrici.⁴⁴

U članku "Spona koja je ušćuvala hrvatski narod u teškom 20. stoljeću: Kako je Marija Bistrica postala stepinčevski teren", objavljenom u *Glasi Koncila*, Marino Erceg opisuje i dramatične događaje iz 1946. godine. Naime, kao veliki štovatelj Majke Božje, nadbiskup Alojzije Stepinac odlučio je početkom rujna 1946. godine započeti simboličan pohod replike kipa Majke Božje Bistričke po župama Zagrebačke nadbiskupije. U jednom trenutku, kip je trebao biti izložen u Klanjcu, u Hrvatskom zagorju, gdje je pred crkvom došlo nekoliko tisuća vjernika. Međutim, tadašnja milicija je raspustila okupljanje i zaplijenila kip, koji je potom pod pratnjom prebačen u zagrebačku katedralu. Unatoč ogromnom broju vjernika koji su dolazili u katedralu kako bi odali počast „uhićenjoj“ Mariji, noćne krađe su donijele tragediju. Nepoznati počinitelji provalili su u katedralu, ukrali kip, razbili ga na komade i razasuli

⁴³ Isto.

⁴⁴ Hrvatskim marijanskim svetištima: Marija Bistrica – mjesto na kojem je Ivan Pavao II. beatificirao Stepinca," *Narod.hr*, <https://narod.hr/kultura/hrvatskim-marijanskim-svetistima-marija-bistrica-mjesto-na-kojem-je-ivan-pavao-ii-beatificirao-stepinca> (pristupljeno 12.09.2024.).

njegove ostatke po zagrebačkim ulicama. Nekoliko dana nakon ovog incidenta, 18. rujna 1946., milicija je upala u nadbiskupski dvor i privela nadbiskupa Stepinca.⁴⁵

U svojoj knjizi *Blaženi Alojzije Stepinac i Marija Bistrica*, dr. Juraj Batelja detaljno razmatra Stepinčevu povezanost s Bistričkim svetištem i njegove misli o pobožnosti prema Majci Božjoj. Batelja ističe da ova knjiga upotpunjuje trilogiju Blaženi Alojzije Stepinac – svjedok evanđelja i ljubavi, te podsjeća na Stepinca kao propovjednika Bogorodičine slave, čemu svjedoče njegove brojne propovijedi, od kojih su mnoge nastale tijekom njegovog zatočeništva u Lepoglavi i Krašiću. Posebnu pažnju knjiga posvećuje Stepincu kao vođi Božjeg naroda na hodočašćima u Mariju Bistricu, gdje je kao nadbiskup često pješačio s vjernicima iz Zagreba. Dr. Batelja naglašava da je Stepinac to smatrao izrazom vjere, a ne sportskim podvigom. U knjizi se opisuje kako je Stepinac želio da Marija Bistrica postane središte moralnog i duhovnog preporoda hrvatskoga naroda te mjesto slavljenja Kraljice Hrvata. Prema mons. Batelji, ova knjiga nije samo povijesno djelo, već i svjedočanstvo izgradnje povijesti, čime dodatno naglašava Stepinčev značaj za vjernike i njegovu posebnu povezanost s Bistričkim svetištem.⁴⁶

Potpuno je jasna i razvidna Stepinčeva duboka predanosti Majci Božjoj, ali vrijedi istaknuti kako je njegova povezanost s Marijom Bistricom u velikoj mjeri odražena na njegovom grobu, smještenom u središtu kora zagrebačke prvostolnice, odmah iza glavnog oltara. Grob, izrađen od srebra i drugih metala, ukrašen je srebrnim pločama koje prikazuju ključne trenutke iz blaženikova života, uključujući značajnu svečanost krunjenja čudotvornog kipa Majke Božje Bistričke, koja je održana 7. srpnja 1935. godine. Ova scena, prikazana na velikom uzdužnom reljefu s južne strane groba, simbolizira Stepinčevu duboku povezanost s Marijom Bistricom i njegovu predanost marijanskoj pobožnosti, koja je bila ključna komponenta njegove duhovne baštine.⁴⁷

Na lijevom krovnom reljefu južne strane groba blaženog Alojzija Stepinca prikazan je u radosnom susretu s djecom tijekom svog razdoblja zatočeništva u Krašiću, od 5. prosinca 1951. do smrti 10. veljače 1960. godine. Ova slika simbolizira Stepinčevu trajnu ljubav prema siromasima i njegovu posvećenost pomaganju onima u potrebi, što je bio ključan dio

⁴⁵ Usp. Erceg, "Spona koja je uščuvala hrvatski narod," *Glas Koncila*.

⁴⁶ Usp. "Predstavljene knjige: Blaženi Alojzije Stepinac i Marija Bistrica," *Svetište Majke Božje Bistričke*, <https://www.svetiste-mbb.hr/clanak/predstavljene-knjige-blazeni-alozije-stepinac-i-marija-bistrica> (pristupljeno 12.09.2024.).

⁴⁷ Usp. "Blagdan blaženog Alojzija Stepinca: Stepinčev grob ispisan povijesću," *Hrvatski glasnik*, <https://hrvatskiglasnik.ba/blagdan-blazenog-alozija-stepinca-stepincev-grob-ispisan-povijescu/> (pristupljeno 12.09.2024.).

njegove duhovne misije. S druge strane, desni krovni reljef prikazuje Stepinca kao propovjednika istine, pravde, slobode i mira, kao i zaštitnika svih onih koji su bili progonjeni zbog svojih političkih, rasnih, klasnih ili vjerskih uvjerenja. Ovi prikazi na njegovom grobu odražavaju Marijine ideale suosjećanja i borbe za pravdu, koje je Stepinac neumorno slijedio tijekom svog života.

Na krovnom istočnom zabatu novoga groba prikazan je nadbiskup Stepinac na I. postaji križnoga puta u Mariji Bistrici. Tu postaju križnoga puta on je blagoslovio prigodom zavjetnog hodočašća grada Zagreba na Mariju Bisticu 7. srpnja 1940., u nazočnosti više od 20 000 hodočasnika. Zastao u molitvi, s blagim naklonom prema moliteljima, odražava svoju apostolsku i marijansku gorljivost, kojima je želio oplemeniti i urediti Mariju Bisticu kao hrvatsko nacionalno svetište Majke Božje. Nadbiskup Stepinac već je prve godine nakon biskupske posvete pješice obavio zavjetno hodočašće grada Zagreba na Mariju Bisticu. Želio je da Marija Bistrica postane središte moralne obnove hrvatskog naroda. U tu je svrhu bio naumio podići novu baziliku i urediti ispovjedaonice, pojedine kapelice s 15 otajstava Gospine krunice i Put križa, Kalvariju na brežuljku pokraj bistričkog svetišta. Da bi mogao ostvariti tu svoju zamisao, osnovao je Odbor za uređenje svetišta Majke Božje Bistričke „Naša draga svetišta“ (NADASVE). Od tih velikih zamisli uspio je urediti kapelu sv. Josipa na pričešćivanje vjernika, pojedine pobožnosti i priredbe, dvije kapelice u cintoru samoga svetišta te četiri mramorne postaje križnoga puta. Već dovršene ostale postaje bombardirane su prigodom transporta iz Italije u Zagreb.⁴⁸

Na desnom krovnom reljefu sjeverne strane groba prikazan je nadbiskup Stepinac kao zatočenik u kazneno-popravnom domu Lepoglava. Na krovnom zabatu zapadne strane groba nalaze se četiri grba: Ivana Pavla II., Trojedine Kraljevine Hrvatske, kardinala Franje Kuharića i blaženog Alojzija Stepinca. S lijeve strane krovnog zabata smješten je grb kardinala Kuharića, koji je Stepinca zaredio za svećenika i započeo postupak njegove beatifikacije. U središtu krovnog zabata nalazi se grb dr. Alojzija Stepinca s biskupskim načelom „*In Te, Domine, Speravi!*“ – „*U Te se, Gospodine, uzdam!*“, dok je ispod grbova pozlaćena posmrtna maska blaženoga Stepinca.

Na postolju groba nalazi se u srebru ispisana nadgrobna ploča s najvažnijim datumima i događajima iz života blaženoga Alojzija Stepinca. Ispod groba postavljen je natpis sa sadržajem po kojem je prepoznatljivo evanđeosko rodoljublje nadbiskupa i kardinala

⁴⁸ Isto.

Stepinca: *Ljubiti pravdu, a mrziti nepravdu, to je moje načelo. A u ljubavi hrvatskoga naroda ne dam se ni od koga natkriliti.* (svibanj 1934.)⁴⁹

Uzdužni reljef na sjevernoj strani groba predstavlja blaženoga Alojzija Stepinca na odru u zagrebačkoj katedrali oplakivana od pastira i Božjeg naroda. Dana 10. veljače 1960. zemaljski se život kardinala Stepinca približio završetku. Ležao je na povisokom uzglavlju i neprestano upirao pogled u Gospinu sliku povrh kreveta.⁵⁰

Čak i u posljednjim trenucima svog života, Stepinac je ostao nepokolebljivo vezan uz Gospu, kao što je bio tijekom cijelog svog života. Njegov posljednji pogled, uperen u Gospinu sliku iznad kreveta, svjedoči o njegovoj dubokoj ljubavi i bezuvjetnoj vjeri u Majku Božju. Time je još jednom pokazao da je u Mariji uvijek nalazio snagu, utjehu i vodiča na svom zemaljskom putu, do samog kraja.

⁴⁹ Isto.

⁵⁰ Isto.

ZAKLJUČAK

Marija je ključan lik u povijesti spasenja. Crkva joj daje ulogu duhovnog majčinstva. I u toj ulozi Marija pomaže u odgoju vjernika za nebo i duhovnom rastu. Ona je suradnica u Kristovom djelu otkupljenja. Pučka pobožnost potvrđuje da ju je narod štovao, molio i utjecao se njezinu majčinskom zagovoru.

Blaženi Alojzije Stepinac, kao što je pokazao naš rad, imao je duboku i iskrenu ljubav prema Mariji, Isusovoj i našoj majci. Tražio je u njoj utočište i snagu za sve što podnosi, ne samo on nego i cijeli narod. Vjerovao je u Marijinu blizinu i spremnost za pomoći drugima koji pate i traže njezinu zaštitu.

Iz dvije molitve, analizirane u radu, može se uočiti koliko je blaženi Alojzije tražio njezinu milost i suosjećajnost. Vidio je u njoj zaštitnicu Hrvatske i svih ljudi.

Pobožnost prema Mariji naslijedio je od svoje majke Barbare koja je imala posebnu sliku Bl. Djevice Marije, koju bi dječak Alojzije promatrao, a na kraju i molio pred njom do konca svog života. Alojzije je vjerovao da svaka izmoljena krunica vrijedi i da nikada neće biti zaboravljena jer se time dolazi do nebeskog blagoslova.

Kroz svoje propovijedi o Mariji, želi osobno istaknuti da ljudi uvijek mogu računati na njezinu zaštitu, te želi naglasiti vjeru u bezgrešno začće. Poziva ljude da se povjeruju Mariji jer je i on sam to činio. Ovakva povezanost sa Blaženom Djevicom Marijom te molitva na njezin zagovor, putokaz je svim ljudima da je Marija majka svih nas, te da joj se uvijek možemo obratiti, a ona će činiti svoje.

U radu smo posebno istaknuli dimenziju pobožnosti blaženog Alojzija Stepinca prema Majci Božjoj, uključujući i njegovu povezanost s marijanskim svetištem u Mariji Bistrici. Također smo naglasili Stepinčevu želju da Marija Bistrica postane središte duhovnog preporoda hrvatskog naroda, što je vidljivo iz njegovih hodočasničkih aktivnosti i snažne marijanske pobožnosti koju je živio do kraja svog života.

Blaženi Alojzije je u mnogo čemu primjer, a ovdje smo pokazali da je izvrstan primjer kako živjeti pobožnost Majci Božjoj. Od ranog djetinjstva preko svakodnevne molitve krunice, do zatočeništva u Krašiću, Marija je bila stalna prisutnost u Stepinčevu životu.

BIBLIOGRAFIJA

KNJIGE:

Barbour H. - Batelja J., *Svjetlo na putu života*, Nadbiskupski duhovni stol u Zagrebu, Kaptlol 31, Zagreb, 1998.

Batelja Juraj, *Čovjek čiste savjesti*, Postulatura blaženog Alojzija Stepinca, Zagreb 2016.

Batelja Juraj, *Propovjedi o lurdskim ukazanjima*, Postulatura blaženog Alojzija Stepinca, Zagreb 2008.

Benigar Aleksa, *Alojzije Stepinac*, Ziral, Rim 1974.

Landercy M., *Kardinal Alojzije Stepinac*, Đakovački Selci 1989.

CRKVENI DOKUMENTI:

KATEKIZAM KATOLIČKE CRKVE, Hrvatska biskupska konferencija – Glas Koncila, Zagreb, 1994.

DRUGI VATIKANSKI KONCIL, Kršćanska sadašnjost, Zagreb 2008.

ČLANCI

Jović, Mato, Blažena Djevica Marija u Crkvi, u: *Obnovljeni Život*, vol. 26., br. 5., 1971, str. 442-448. <https://hrcak.srce.hr/58627>.

Šimić, Josip, Otajstvo Marije u pučkoj pobožnosti, u: *Služba Božja*, vol. 28, br. 4, 1988, str. 290-303. <https://hrcak.srce.hr/233972>.

Tomić, Celestin, Marija u djelu spasenja, u: *Obnovljeni Život*, vol. 32., br. 3., 1977, str. 246-252. <https://hrcak.srce.hr/57414>.

INTERNET IZVORI

Hrvatskim marijanskim svetištima: Marija Bistrica – mjesto na kojem je Ivan Pavao II. beatificirao Stepinca, Narod.hr, <https://narod.hr/kultura/hrvatskim-marijanskim-svetistima-marija-bistrica-mjesto-na-kojem-je-ivan-pavao-ii-beatificirao-stepinca> (pristupljeno 12.09.2024.).

Predstavljene knjige: Blaženi Alojzije Stepinac i Marija Bistrica, Svetište Majke Božje Bistričke, <https://www.svetiste-mbb.hr/clanak/predstavljene-knjige-blazeni-alojzije-stepinac-i-marija-bistrica> (pristupljeno 12.09.2024.).

Marino Erceg, *Spona koja je uščuvala hrvatski narod u teškom 20. stoljeću: Kako je Marija Bistrica postala stepinčevski teren*, Glas Koncila, <https://www.glas-koncila.hr/spona-koja-je-uscuvavala-hrvatski-narod-u-teskom-20-stoljecu-kako-je-marija-bistrica-postala-stepincevski-teren/> (pristupljeno 12.09.2024.).

Blagdan blaženog Alojzija Stepinca: Stepinčev grob ispisan poviješću, Hrvatski glasnik, <https://hrvatskiglasnik.ba/blagdan-blazenog-alojzija-stepinca-stepincev-grob-ispisan-povijescu/> (pristupljeno 12.09.2024.).

SUMMARY

The topic of blessed Alojzije Stepinac and Marian theology, throughout the history of the Church, represents numerous researches. In this paper, the focus is on Mary's manifestation in the life of blessed Aloysius.

The first chapter of the work talks about the life of blessed Alojzije Stepinac, his childhood, priesthood and finally the martyrdom that he endured for all of us.

The second chapter of the work pays attention to Marian devotion within the Church. For this purpose, we have presented her role in the history of salvation in order to better understand Mary's character. After that, we observed how Mary is perceived within popular piety and see in which ways she is celebrated. At the end of this chapter, we presented the doctrine of the Blessed Virgin Mary as presented by the Second Vatican Council.

In the third chapter of the thesis, we analyzed how Blessed Stepinac practiced Marian devotion, presenting two prayers to Mary that he prayed with the people. Following this, we analyzed two of his sermons related to the apparitions in Lourdes to illustrate his close relationship with Mary and highlight her significance in his life. Finally, we pointed to Stepinac as an example of how to live devotion to the Blessed Virgin Mary and emphasized his connection with the Marian shrine in Marija Bistrica, where he led pilgrimages and established it as a center of spiritual renewal for the Croatian people.

SVEUČILIŠTE U SPLITU

KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja, _____, kao pristupnik za stjecanje zvanja magistra/magistrice _____, izjavljujem da je ovaj diplomski rad rezultat isključivo mog vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga diplomskog rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, _____

Potpis